

[א] בגמ': "מאי היא, דתניא שתי נשים שהיו טוחנות ברחיים של יד ונמצא דם תחת הפנימית - שתיהן טמאות, תחת החיצונה - החיצונה טמאה והפנימית טהורה, בינתיים - שתיהן טמאות. **היה מעשה** ונמצא דם על שפתה של אמבטי ועל עלה של זית, בשעה שמסיקות את התנור, ובא מעשה לפני חכמים וטמאום". כך היא הגירסא שלפנינו. אמנם בש"ס של רבינו **נמחק תיבת "היה"**¹. והיינו שצריך לומר: "מעשה ונמצא דם על שפתה של אמבטי ועל עלה של זית, בשעה שמסיקות את התנור, ובא מעשה לפני חכמים וטמאום". והטעם, שאין דרך הגמ' כשמספרת מעשה² להשתמש בביטוי "היה מעשה", אלא רק "מעשה" כו³. ועיין הערה⁴.

¹ וכן הביא בסתם את הגמ' בשו"ת שואל ומשיב (תליתאה א שסב).

² אמנם **כשדנים** על מעשה שהיה כן משתמשים בביטוי "היה מעשה", כגון (סוכה כח ע"א): "אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לא כך **היה מעשה** שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית" כו'. וכן (כתובות כח ע"א): "אם היה כפר קטן, זה **היה מעשה** ואמרו, כפר קטן נידון כשכונה". אמנם בכת"י מינכן 95 ווטיקן 110-111 הגירסא באמת היא "**זה היה מעשה**".

³ כגון ברכות (ב ע"א), שם (טז ע"ב), שם (יח ע"ב) ועוד הרבה.

⁴ ובחזון יחזקאל (נדה ז, ג בחידושים) כתב שטעם הגהת רבינו לומר, שהמעשה של "דם שנמצא על שפתה" כו' לא קאי על הדין שלפניו "שתי נשים שהיו טוחנות ברחיים של יד" כו' (והיינו, לאפוקי מדעת המאירי שכתב שגם שם מדובר שנפל הדם על דבר שאינו מקבל טומאה), אלא הוא עניין בפני עצמו. אמנם לכאורה קשה, שמצאנו שנקטו חז"ל "מעשה" (ולא "היה מעשה") גם כאשר כן קאי על הדין שלפניו, כגון (ברכות טז ע"ב): "תנו רבנן, עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה, ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ותנחומי אבלים. **מעשה** ומתה שפחתו של רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לנחמו". וכן (שם כב ע"א): "תניא, רבי יהודה בן בתירא היה אומר, אין דברי תורה מקבלין טומאה. **מעשה** בתלמיד אחד שהיה מגמגם למעלה מרבי יהודה בן בתירא" כו', וצ"ע.